

بسم الله الرحمن الرحيم

درسنامه زیبا بنویسیم

طاهر محمدیان

۱۳۹۹

انتشارات ستاره جاوید

تهران

سرشناسه : دودمان، طاهره، ۱۳۵۴ :
 عنوان و نام پدیدآور : درست و زیبا بنویسیم / طاهره دودمان.
 مشخصات نشر : تهران: ستاره جاوید، ۱۳۹۸.
 مشخصات ظاهری : ۷۰ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۵۴-۲۷-۴ :
 فهرست نویسی : فیبا
 موضوع : نگارش علمی و فنی
 رده بندی کنگره : PIR۲۸۳۹ :
 رده بندی دیویی : ۰۴/۸۰۸ :
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۸۲۷۶۹۴ :

درست و زیبا بنویسیم



انتشارات ستاره جاوید

www.setarehjavid.com

تهران: خیابان امام خمینی، بین خیابان رودکی و خوش کویچه شهید
 رحیمی بن بست امیری پلاک ۱۰ واحد ۳ تلفن: ۰۲۱-۶۶۳۶۷۶۶۳

نویسنده: طاهره دودمان

© حق چاپ: ۱۳۹۹، انتشارات ستاره جاوید

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۹

طرح جلد و صفحه آرایی: آتلیه انتشارات ستاره جاوید

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۵۴-۲۷-۴

لیتوگرافی و چاپ: مجد

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

بها: ۱۷۰۰۰۰ ریال

فهرست:

مقدمه:

درست بنویسیم/۴

بخش اول:

روش‌های درست‌نویسی و درست‌گویی در زبان/۱۱

بخش دوم:

شبه‌های درست نوشتاری واژه‌ها و ترکیب‌ها/۱۹

بخش سوم:

واژه‌ای به از ترجمانی و انگلیسی در زبان پارسی/۲۳

بخش چهارم:

نگارش واژه‌ها/۳۱

بخش پنجم:

نادرستی‌های رایج کاربرد "نویر" در واژه‌های فارسی/۳۷

بخش ششم:

گوینده‌گی/۴۱

بخش هفتم:

زیبا بنویسیم/۴۵

بخش هشتم:

چه طور کوتاه و ساده بنویسیم/۵۲

مقدمه:

درست بنویسیم

اگر کسی به شکافانه و دقیق به نامه‌های اداری، بخش‌نامه‌ها، گزارش‌ها، نمونه سؤالات امتحانی، مقالات و به طور کلی «نوشته»ها بیندازیم، برایش درشماری از آنها دهها غلط از جهات گوناگون از جمله علایم نگارشی، نکات دستوری و املائی، محتوا، بیان، آراستگی و... مشاهده کردیم. آنچه که نگارنده پیشتر از همه در آنها مشاهده کرده‌ام این موارد هستند

۱. کاربرد نادرست نشانه مفردل ()
۲. حذف فعل بدون قرینه
۳. به کار بردن زیاد و نادرست وجه یا عبارت موصوفی
۴. به کار بردن زیاد فعل مجهول
۵. دراز نویسی
۶. استفاده از تعبیر کلیشه‌ای مانند «عدم»، «جهت»، «در راستای»

۷. تحمیل قواعد زبان عربی بر زبان فارسی و...
واضح است که نام بردن از غلط‌های نگارشی، دستوری و املائی و روش اصلاح آنها به کتابی جداگانه نیاز دارد. به خاطر داشته باشیم که

مهم‌ترین وظیفهٔ زبان برای ایجاد ارتباط بین انسانهاست و این ارتباط پیام باید ساده ، کوتاه ، روان و بدون هر گونه ابهام باشد ، متأسفانه بعضی‌ها وقتی قلم به دست می‌گیرند به جای این‌که ساده نویسی را الگوی خود قرار دهند سعی می‌کنند از عبارات و واژه‌های دشوار ، کلیشه‌ای و قالبی ، طولانی و نامفهوم استفاده کنند . در این‌جا می‌کوشیم به مهم‌ترین اشکالات موجود در نوشته‌ها اشاره کنیم .

۱- نشانهٔ مفعول بی‌واسطه (را)

باید در جای درست و شایسته بنشینند تا هم مفهوم به درستی انتقال یابد و هم جمله زیبا گردد مکان « را » پس از مفعول است ، در جملهٔ زیر « ابتکار شما » مفعول است و آنچه پس از آن آمده ، وابستهٔ مفعول به شمار می‌رود . پس باید حرف نشانهٔ « را » پس از « ابتکار شما » قرار گیرد و نه پس از « نشریه » یا « داشته باشد » ؛ ابتکار شما را در انتشار این نشریه که می‌تواند در رشد تحقیقات نقش بسزا داشته باشد ، تحسین می‌کنیم . اگر مفعول وابسته بکشد ، مثلاً صاف الیه ، نشانهٔ مفعول بعد از آن می‌آید : دیروز داستانِ عرب المثل « یک بام و دو هوا » را خواندم .

۲- حذف فعل ، بدون وجود قرینه

حذف فعل ، بدون وجود قرینه در جمله ، اشتباه است . حذف به قرینه ؛ یعنی فعل مشترک چند جملهٔ مربوط به هم را فقط در آخر جمله بیاوریم .
مانند : بزرگی به عقل است ، نه به سال . (درست) ، اما در این جمله چون افعال قرینه نیستند غلط است : مدارک را تحویل و رسید بگیرید .

بنویسیم : مدارک را تحویل بدهید و رسید بگیرید .

۳- فعل وصفی یا وجه وصفی

فعل وصفی یا وجه وصفی همان ساخت صفت مفعولی (= بن ماضی + ه) است که کارکرد فعلی می‌یابد .

درستی کاربرد فعل وصفی چند شرط دارد:

- فاعل جمله وصفی و صرفی یکی باشد
- نبودن واو بعد از فعل وصفی
- بودن ویرگول پس از فعل وصفی ؛ مثلاً جمله : به خانه رفته ، غذا خوردم (صحیح) و جمله : به خانه رفته و غذاخوردم (غلط است)؛ اگر فعل پس از این گونه فعل‌ها ، ماضی نقلی ، ماضی التزامی و یا ماضی بعید باشد ، فعل می‌رود و در این صورت همان نوع فعل پس از خود است که فعل معیار آن . قرینه لفظی حذف شده است . او کتاب را باز کرده و خوانده است (هر دو = ماضی نقلی) ، او کتاب را باز کرده و خوانده بود (هر دو = ماضی بعید) ، شاید او کتاب را باز کرده و خوانده باشد (هر دو = ماضی التزامی)

۴- فعل مجهول

از گزیده برداری‌های دستوری مترجمان ، یکی این بوده است که فعل‌های مجهول زبان انگلیسی را به فعل مجهول فارسی برگردانده‌اند . با عنایت به ساختار دستوری متفاوت این دو زبان ، بسیاری از فعل‌های مجهول که در زبان ما رایج شده‌اند هیچ توجیه منطقی ندارد . در این جمله‌ها اغلب از حرف اضافه مرکب (به توسط ، از سوی ، به وسیله ، و ...) استفاده می‌شود . مثال :
قانون اساسی توسط نمایندگان مجلس خبرگان تنظیم و تصویب

شده است . (غلط) ، قانون اساسی را نمایندگان مجلس خبرگان
تنظیم و تصویب کرده‌اند . (صحیح) .

۵- دراز نویسی

به جای عبارت‌ها و ترکیب‌های طولانی از مصادر کوتاه‌تر استفاده
کنیم :

بنویسیم

ننویسیم

نوشتن

رشته تحریر در آوردن

ظاهر شدن، اطلاع یافتن

به منته ظهور رساندن

کشتن

به تس رساندن

تعقیب کردن

تورق تعقیب قرار دادن

۶- کاربرد درست فعل مرکب :

آوردن کتب « ا » میان دو بخش فعل‌های مرکب، اشتباه است
به جای جمله « من گوی سخنان تو را نمی‌خورم » بهتر است
بگوییم : « من از سخنان تو نوا می‌خورم . »

۷- قواعد خاص یک زبان را در زبان دیگر تحمیل نکنیم :

۱. تنوین دادن به واژه‌های فارسی یا غیر عربی مثل زباناً ، تلفناً،
گاهاً

۲. افزودن علامت جمع عربی به واژه‌های فارسی یا غیر عربی
مثل پیشنهادات ، گرایشات ، پاکات ، بازرسان

۳. ساختن جمع مکسر از واژه‌های فارسی مثل آکرا ، آتور

۴. به کاربردن ساخت « جمع جمع » مثل امورات ، افسه‌ها ،
اولادها

۵. افزودن علامت مصدر جعلی عربی به واژه‌های فارسی مثل
خوبیت ، دوئیت

۶. جمع بستن صفت به تقلید از عربی مثل ائمه معصومین ،
علمای افاضل
۷. مؤنث آوردن صفت به تقلید از عربی مثل بازرس محترمه ،
نامه‌های وارده ، زن شاعره و...
۸. ترکیب واژه فارسی با عربی به شیوه عربی مثل حسب
الفرمان (فرمان ، فارسی است)
۹. آوردن صفت نسبی به شیوه عربی مثل نظامی گنجوی
(دحیح : گنجهای) .

بنویسیم

همان طور که مسبوقید	همان طور که اطلاع دارید
به مورد مزایده می‌گذارد	به مزایده می‌گذارد
محترماً اشعار می‌دارد	با احترام به اطلاع می‌رساند
رجاء واثق دارد	امیدوار است
به شمیمه ایفاد می‌گردد	به پیوست ارسال می‌شود
همکاری شما موجب مزید امتنان است	از همکاری شما بسیار ممنونم
در این باره متعین است	خواهشمند است
هنوز از مجوز ساخت خبر نوردار نیست	هنوز مجوز ساخت ندارد
خدمتگذار	خدمتگزار
سیاست‌گذاری	سیاست‌گذاری
انضباط	انضباط
خورده مالک	خرده مالک
باقیات و صالحات	باقیات صالحات